Иярчен
вакыт
җөмлә.

ТЕСТ

1.ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘ -

1) ияреп килгән һәм баш җөмләдән чыгып куелган сорауга җавап булып килгән җөмлә

2) иярченле кушма җөмләнең беренче җөмләсе

2.БАШ ҖӨМЛӘ -

1) теркәгечле тезмә кушма җөмләнең беренче җөмләсе

2) ияртеп килә торган һәм аннан чыгып, башка җөмләгә сорау куела торган җөмлә

3. ТӨЗЕЛЕШЕ БУЕНЧА ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘНЕҢ ТӨРЛӘРЕ

1) теркәгечле тезмә кушма

2) аналитик һәм синтетик

4.АНАЛИТИК ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘ -

1) хәбәре булмаган иярчен җөмлә

2) баш җөмләгә үзенең хәбәре составында тормый торган чаралар ярдәмендә ияргән җөмлә

5.СИНТЕТИК ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘ -

1) баш җөмләгә үзенең хәбәре составындагы чаралар ярдәмендә ияргән җөмлә

2) баш җөмләгә көттерү интонациясе ярдәмендә ияргән җөмлә

6. АНАЛИТИК ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘЛӘРНЕ БАШ ҖӨМЛӘГӘ БӘЙЛӘҮЧЕ ЧАРАЛАР

1) мөнәсәбәтле сүзләр, ияртүче теркәгеч һәм теркәгеч сүзләр, көттерү интонациясе

2) җыючы теркәгечләр, кушымчалар, санау интонациясе

7.ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘЛӘР МӘГЪНӘ ЯГЫННАН ТӨРЛӘРГӘ

1) нинди җөмлә кисәге мәгънәсендә килүенә карап бүленә

2) нинди кушымчалар ялгануга карап бүленә

8.ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘЛӘРНЕҢ МӘГЪНӘ ЯГЫННАН ТӨРЛӘРЕ

1) 10

2) 14

Тестны тикшер!

Бәяләү: хатасыз- “5”ле

1-2 хата- “4”ле

3 хата- “3”ле

4 хата- “2”ле

1.ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘ -

1) ияреп килгән һәм баш җөмләдән чыгып куелган сорауга җавап булып килгән җөмлә

2) иярченле кушма җөмләнең беренче җөмләсе

2.БАШ ҖӨМЛӘ -

1) теркәгечле тезмә кушма җөмләнең беренче җөмләсе

2) ияртеп килә торган һәм аннан чыгып, башка җөмләгә сорау куела торган җөмлә

3. ТӨЗЕЛЕШЕ БУЕНЧА ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘНЕҢ ТӨРЛӘРЕ

1) теркәгечле тезмә кушма

2) аналитик һәм синтетик

4.АНАЛИТИК ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘ -

1) хәбәре булмаган иярчен җөмлә

2) баш җөмләгә үзенең хәбәре составында тормый торган чаралар ярдәмендә ияргән җөмлә

5.СИНТЕТИК ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘ -

1) баш җөмләгә үзенең хәбәре составындагы чаралар ярдәмендә ияргән җөмлә

2) баш җөмләгә күтәрү интонациясе ярдәмендә ияргән җөмлә

6. АНАЛИТИК ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘЛӘРНЕ БАШ ҖӨМЛӘГӘ БӘЙЛӘҮЧЕ ЧАРАЛАР

1) мөнәсәбәтле сүзләр, ияртүче теркәгеч һәм теркәгеч сүзләр, күтәрү интонациясе

2) җыючы теркәгечләр, кушымчалар, санау интонациясе

7.ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘЛӘР МӘГЪНӘ ЯГЫННАН ТӨРЛӘРГӘ

1) нинди җөмлә кисәге мәгънәсендә килүенә карап бүленә

2) нинди кушымчалар ялгануга карап бүленә

8.ИЯРЧЕН ҖӨМЛӘЛӘРНЕҢ МӘГЪНӘ ЯГЫННАН ТӨРЛӘРЕ

1) 10

2) 14

Иярчен җөмләләр

- Иярчен ия җөмлә
- Иярчен хәбәр җөмлә
- Иярчен тәмамлык җөмлә
- Иярчен аергыч җөмлә
- ?
- ?
- ?

Иярчен җөмләләр

- Иярчен ия җөмлә
- Иярчен хәбәр җөмлә
- Иярчен тәмамлык җөмлә
- Иярчен аергыч җөмлә
- Иярчен хәл җөмлә
- ?
- ?

Иярчен хәл җөмләләр

- Иярчен вакыт җөмлә
- ?
- ?
- ?
- ?
- ?
- ?
- ?

Иярчен вакыт җөмлә

1.Кояш кайчан нарат биеклеге булып күтәрелә , шул чакта Кама өсте чуп-чуар була.(М.Ә)
2.Сәйдәшев бер хәрәкәт белән оркестрны уйнаудан туктатты, шул арада музыкантлар тагын ниндидер сагышлы көй уйный башладылар.(Ф.С.-н)
3.Әнием эштән кайтуга, мин кайнар ашны өстәлгә китереп куйдым.
4.Берникадәр вакыт узганнан соң, кызның тагын моңлы җыры ишетелде.
5.Әти кайтканчы , син бездә торып тор.
6.Кояш батар алдыннан,каты җил чыкты.

1 нче бирем. Һәр җөмләдә баш кисәкләрне, иярчен һәм баш җөмләләрне, бәйләүче чараларны әйтергә. Схемаларын төзергә.

2 нче бирем. Югарыда тикшерелгән иярчен вакыт җөмләләрнең төзелеш ягыннан төрләрен әйтергә һәм дәлилләргә.

3 нче бирем. Тыныш билгеләренең куелышын дәлилләргә.

Иярчен вакыт җөмлә

- баш җөмләнең вакыт хәле урынында килә;

-баш җөмләдә мөнәсәбәтле сүз белән бирелгән вакыт хәлен ачыклый;

- кайчан? кайчаннан бирле? кайчанга чаклы?

баш җөмләгә бәйләнә

1)парлы һәм ялгызак мөнәсәбәтле сүзләр;

аналитик

1)фигыль һәм килеш кушымчалары

2)бәйлек һәм бәйлек сүзләр

синтетик

1 нче бирем. Схемаларга туры килгән җөмләләрне табарга.

Схемалар.

1.(...),[шул вакыт...].

2.(... -ү белән), [...] .

3.(... -ганчы), [...] .

4.(...-ган чакта), [...].

Җөмләләр.

1.Ул елмайган чакта, якты кояш көлеп торсын синең йөзеңдә.

2.Ишек ачылды , шул вакыт карт укымышлының иелгән гәүдәсе, чал чәчле башы күземә ташланды.

3.Хәсән әфәндегә безгә килергә рөхсәт бирелү белән, без йөрешә башладык.

4.Көзге эшләр башланганчы , алты почмаклы өй салынып бетте.

2 нче бирем. 69 нчы күнегү.(3,4 җөмләләр),
71 нче күнегү(4,5 җөмләләр),
(күчереп язарга,схемаларын төзергә,
төзелеш ягыннан төрен билгеләргә.)

3 нче бирем. 70 нче күнегү (3нче биреме).

Өй эше.

1. 70 нче күнегү (2 нче биреме).
2. Әдәбият дәреслегеннән иярчен вакыт җөмләсе булган 4 кушма җөмлә язып алырга .